

Шуст О.А.,
к.е.н., доцент,
Білоцерківський національний аграрний університет

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ СВІТОВОГО РИНКУ М'ЯСА

Постановка проблеми. Глобалізація в загальноприйнятому економічному розумінні означає якісно новий етап у створенні загальносвітової економічної системи, в якій відбувається вільне переміщення ресурсів відповідно до їхньої економічної доцільності. Це дозволило вченим говорити про глобалізацію як про новий етап лібералізації світової торгівлі.

Для ринку м'яса характерним є те, що його глобалізація супроводжується зростаючим внеском у сумарний товарний ресурс країн, що розвиваються. Так, із 1980 р. внесок країн, що розвиваються, у загальносвітове виробництво м'яса зріс від 33 до 64% у 2009 р. Удосконалення структури м'ясної індустрії, революційні зміни у транспортуванні, розвитку холодильного обладнання, упакування сприяли стрімкому росту торгівлі м'ясом протягом 90-х років ХХ ст. У цілому на країни, що розвиваються, припадає близько третини світового експорту м'яса, поряд зі зміцненням позицій Аргентини, Мексики, Чилі, Філіппін як експортерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку м'ясного скотарства і регулювання ринку м'яса, який інтегрується у світовий ринок, напрями державного регулювання і підтримки в умовах розвитку ринкових відносин є предметом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Теоретичні, методологічні та прикладні питання економічного регулювання ринку продукції м'ясного скотарства висвітлені у працях вітчизняних учених П. С. Березівського, Р. С. Грабовського, С. Л. Дусановського, О. В. Мазуренка, В. Я. Месель-Веселяка, В. М. Микитюка, П. Т. Саблука, І. В. Свиноуса, І. Н. Топіхи, О. М. Шпичака, М. Д. Янків та багатьох інших. Водночас, враховуючи тривалий кризовий стан скотарства та необхідність інтеграції України у світовий ринок, виникає нагальна потреба в науковому обґрунтуванні дієвих інструментів економічного регулювання розвитку м'ясного скотарства в цілому та зокрема ринку його продукції з метою забезпечення продовольчої безпеки держави.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження процесу глобалізації світової економіки та визначення її наслідків для розвитку світового ринку м'яса.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідженням встановлено, що для світового ринку характерною є не тільки глобалізація виробництва, а й поширення стандартів споживання, які мають масовий характер.

Встановлено, в усьому світі м'ясо переробляють для виробництва різноманітних м'ясних продуктів, які є частково регіональними делікатесами (наприклад, м'ясо сонячного сушіння «Charque» у Бразилії, нарізане смужками в'ялене м'ясо «Biltong» на півдні Африки або підсолене в'ялене м'ясо із Швейцарії), але можуть бути також типовими для цілого регіону. У цьому зв'язку м'ясні продукти із Європи суттєво відрізняються від подібних із Азії. У Європі домінують ковбаси, які часто являють собою трохи підсушені продукти із високою активністю води й тому вимагають охолодження; у Китаї та інших азіатських країнах традиційні м'ясні продукти інтенсивно висушують. Такі продукти мають середню вологість (так звані «продукти із проміжною вологістю») і не вимагають охолодження.

Вважається, що порівняно із багатьма іншими галузями харчової промисловості, торгівля виробами з м'яса між країнами досить обмежена, тому що смаки й традиції в різних країнах дуже відрізняються.

Виробництво м'ясних продуктів має виражений національний характер, і продукти різних країн відрізняються. Із цим найчастіше пов'язують слабкий інтерес західних інвесторів до вітчизняної м'ясної галузі.

Однак у інших країнах світу розвивається глобалізація ринку м'ясної продукції. Так, у Китаї в останні десятиліття стали дуже популярними раніше маловідомі «плавлені тягучі продукти» (Fusion-Produkte), або так звані «ковбаси із реторти», які піддають тепловій обробці в автоклаві [1, с. 125].

Більше того, у спеціальній літературі [2, с. 234] нині активно обговорюється феномен так званої конвергенції у споживанні харчових продуктів, якому значною мірою сприяє зростання доходів населення у країнах, що розвиваються. Збільшується не просте споживання продуктів тваринного походження, а спостерігається власне наближення структури продовольства, яке споживається, тобто глобалізуються дієти. Зокрема, найбільшою мірою активізуються м'ясні дієти. Вагомий внесок у це явище здійснює не лише харчова промисловість, яка глобалізується, а й система дистрибуції.

Торговельні мережі західного походження, захоплюючи все більшу частку національних ринків, спільно із підприємствами фаст-фуд і ресторанного бізнесу, розширюють пропозицію стандартизованого під спосіб життя розвинених країн набору продуктів.

На думку окремих експертів [3], хоч виробництво м'яса в Україні має слабкі конкурентні переваги

перед багатьма країнами, можливі виключення із правил. Водночас, практика функціонування багатьох вітчизняних підприємств із виробництва яловичини і м'ясопереробних підприємств забезпечує пропозицію конкурентоспроможної продукції, що є доказом інвестиційної привабливості досліджуваної галузі для інвесторів. Але, на думку автора, це не означає, що потреба в імпорті відпаде й від глобалізації продовольчого ринку слід відмовитися. Кон'юнктура в довгостроковому плані може змінитися. Наприклад, перспективи США щодо експорту пшениці нині погіршуються, але ж ця країна протягом багатьох десятиліть була світовим лідером у цій категорії товару. Водночас на світовому ринку зростає частка зерна України, тому що країна використала свої конкурентні переваги в рослинництві і землеробстві.

Тенденції світового виробництва світової торгівлі яловичиною, свининою й м'ясом птиці в період 2006–2011 років наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка світового виробництва і світової торгівлі м'ясом, млн. т

Показник	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р. (прогноз)
Виробництво						
Яловичина і телятина	57751	56618	58600	57356	57323	57358
Свинина	95377	94013	94743	100399	103223	104514
М'ясо птиці	69464	73663	77053	77320	81012	83328
Загальний обсяг виробництва	222592	226294	233396	235075	241558	245200
Споживання						
Яловичина і телятина	56994	59133	57975	56668	56544	56493
Свинина	95109	93849	97853	100268	102953	104392
М'ясо птиці	69251	73325	76124	76779	79975	82226
Загальний обсяг споживання	221354	225307	231952	233715	239472	24311
Імпорт						
Яловичина і телятина	6815	7158	6889	6697	6679	6901
Свинина	4886	5073	6196	5512	5758	6152
М'ясо птиці	7113	7957	9069	8750	9337	9453
Загальний обсяг імпорту	18547	19792	21380	20225	20885	21381
Експорт						
Яловичина і телятина	7502	7570	7490	7322	7609	7747
Свинина	5224	5161	6148	5642	6013	6313
М'ясо птиці	7113	7957	9069	8750	9337	9453
Загальний обсяг експорту	19839	20688	22707	21714	22959	23513

Джерело : USDA FAS.

В цілому виробництво м'яса у світі наблизилось до 250 млн. т і продовжує збільшуватися, причому переважна частина приросту припадає на країни Південної Америки й Азії, частка яких у світовому виробництві становить 12 і 70% відповідно [4, с. 125].

В Азії зростання у м'ясній галузі супроводжується загальним підйомом економіки, компанії Південної Америки значною мірою орієнтовані на експорт, тим більше, що поступово відмінюються обмеження на ввезення м'яса, введені раніше у багатьох країнах.

Середньосвітовий показник споживання м'яса на душу населення наближається до 45 кг. Обсяг світової торгівлі м'ясом зростає орієнтовно на 7% у рік. Перспективи сприятливі для торгівлі всіма видами м'яса, але не менш 80% приросту забезпечується за рахунок торгівлі яловичиною й птицею. Сприятливі перспективи зберігаються для Бразилії, яка вже з 2004 р. є найбільшим експортером м'яса у світі, потіснивши США.

Нині США й Канада утворюють найбільший регіон м'ясного експорту у світі. США мають чималі запаси природних кормів, величезний внутрішній м'ясний ринок і доступ до багатьох іноземних ринків. Канада характеризується аналогічними ресурсами, і, хоча її населення малочисельне, має доступ як до американського ринку завдяки NAFTA (Північноамериканській угоді про вільну торгівлю), так і до інших, більш віддалених ринків.

Південно-Східна Азія (Японія, Південна Корея, Тайвань та ін.) утворюють найбільший регіон, який здійснює імпорт. Він є густонаселеним, гірничо-лісним, що обмежує земельні ресурси для сільськогосподарського виробництва і широкомасштабного виробництва кормів. Трудові ресурси там також недешеві. Тваринники цього регіону змушені імпортувати корми, а також розміщувати ферми і переробні підприємства з урахуванням екологічних обмежень і вартості землі. Тому, незважаючи на близькість виробників до внутрішніх і деяких іноземних ринків, регіон у цілому є високоімпортозалежним [5, с. 17].

Багато сучасних аспектів світової торгівлі м'ясом не можна пояснити лише відмінностями між країнами в ресурсній базі, що сприяє одержанню дешевої продукції. Слід урахувати і купівельні переваги населення. Найбільший м'ясний експортний потік із США припадає на птицю. Її виробництво вимагає для одержання одного кілограма м'яса набагато менше кормів, ніж для свинини або яловичини. Це надзвичайно важливо, якщо корми імпортуються.

Однак світова торгівля м'ясом птиці, починаючи із 1990 р., зростає швидше, ніж торгівля яловичиною або свининою. Для США це пояснюється експортом частин тушки птиці, які мають низьку цінність на внутрішньому ринку, але високу – в інших країнах. Саме це характерно для торгівлі між США й Китаєм. Зазначимо, ресурси Китаю цілком сприятливі для виробництва м'яса птиці, проте ця країна, включаючи Гонконг, закуповує американську птицю на суму близько 370 млн доларів на рік, що значно поступається за обсягом китайському імпорту американської яловичини й свинини. Справа в тому, що значну частину цього товарного потоку зі США становлять лапки, стегна, крила й субпродукти птиці, прийнятні в Китаї і малопопулярні в Америці [6, с. 145].

Експорт свинини з Тайваню в Японію – інший приклад відмінностей у купівельних перевагах. Оплата праці в Тайвані нижча, ніж у сусідній Японії. Однак більшою мірою торгівлі сприяє той факт, що тайванці споживають субпродукти й обрізки свинячої туші, а японці – частини м'язової тканини, що дозволяє розділяти товарні потоки.

Аналогічно, щорічний експорт США субпродуктів яловичини й свинини становить близько 500 млн. доларів. Той факт, що країни-імпортери орієнтовані на певні частини туш забійних тварин, дає конкурентні переваги постачальникам із більшим внутрішнім ринком. Так, США й Австралія змагаються за експорт в Японію і Корею. Однак американський ринок здатний поглинути велику кількість яловичини, тоді як австралійський зазнає труднощів у споживанні тих частин туші, які залишаються усередині малонаселеної країни після постачання субпродуктів азіатським торговельним партнерам [7, с. 66].

Отже, у процесі глобалізації за останні десятиліття, на фоні загального зростання обсягу світової торгівлі, суттєво зросла спеціалізація торгівлі й переробки окремих видів м'яса та частин туші. А це різко ускладнює просторову й товарну побудову світового ринку, збільшує його мобільність, а також надає нові можливості країнам «вписатися» зі своїми послугами в поділ праці на світовому м'ясному ринку.

Відповідно до даних ФАО, щорічні вартісні обсяги світової торгівлі живими тваринами на початку 2000-х років становили близько 8 млрд. доларів, тоді як обсяги торгівлі м'ясом – 43 млрд. доларів. Відносно високий показник торгівлі живими тваринами значною мірою пояснюється зростанням світового ринку племінної худоби [8].

На міжнародну торгівлю м'ясом значно впливають існуючі бар'єри. Найважливішими з них є санітарні вимоги. Навіть країни з наявністю ендемічних захворювань тварин контролюють епідеміологічну безпеку м'ясного імпорту, прагнучи не допустити проникнення інших інфекцій на свою територію. Досягнення країнами статусу санітарно-епідеміологічного благополуччя відносно м'яса забійних тварин суттєво підвищує конкурентоспроможність і активізує світову торгівлю ним.

На динаміку світової торгівлі м'ясом найсильніший вплив, безумовно, здійснює епідеміологічний стан у різних регіонах планети, що призводить до різкого зниження експорту з неблагополучних країн. Водночас, значною мірою м'ясні товарні потоки в міжнародній торгівлі зумовлені діяльністю ТНК відповідного профілю, що мають високу конкурентоспроможність. Найважливішу роль відіграє й ресурсно-кормова база регіонів. Саме Північна Америка займає лідируючі позиції в експорті всіх трьох видів м'яса. Такого сильного гравця у м'ясному експорті, як Бразилія, відрізняють наявність не лише зернових, олійних і пасовищ, а й дешева робоча сила поряд із великомасштабним виробництвом. Усі країни, що лідирують в експорті яловичини (за винятком країн ЄС), мають достатньо пасовищ і (за винятком Нової Зеландії) значні обсяги зернових.

Серед країн, що імпортують яловичину, на перший погляд помітно, що ресурсна база не має великого значення, тому що США, Канада й Росія мають більші пасовищні території й продуктивне зернове виробництво, а країни ЄС – достатню кількість зерна. Однак північноамериканські пасовища використовуються для відгодівлі молодяку великої рогатої худоби на початковому періоді, а на кінцевій стадії відгодівлі використовуються відносно дешеві кукурудза й соя, а імпорт складається із «трав'яної» яловичини. Країни ЄС здійснюють як імпорт, так і експорт яловичини, реалізуючи політику захисту внутрішніх ринків. Така політика маскує ситуацію із ресурсозабезпеченням, що є непрямим підтвердженням того, що країни ЄС при цьому можуть розглядатися як нетто-імпортери яловичини.

Що ж стосується свинини й м'яса птиці, то, у цілому, країни, багаті зерном і олійними, експортують таку продукцію (США, Канада, Східна Європа, країни ЄС, Бразилія, Таїланд), а бідні такими кормами (Японія, Гонконг, Корея, Саудівська Аравія) – імпортують їх.

Загальновідомо, що виробництво кормів вимагає наявності землі. Деякі регіони світу мають такі земельні ресурси. Навпаки, Південно-Східна Азія (Японія, Корея, Тайвань) такими ресурсами не забезпечена. Пасовища є в надлишку в Африці, Океанії, Китаї, країнах колишнього СРСР, Південній Африці й Північній Америці. Відносно мало пасовищ у Східній, Південно-Східній і Південній Азії, а також у Європі. Рослинний кормовий потенціал визначається також регіональними кліматичними умовами і якістю земель.

На виробництво кормів впливають також інституціональні і культурні умови. Важливим індикатором цього потенціалу є обсяг виробництва зернових кормових культур. Цей індикатор інтегрує як площа оброблюваних земель, так і врожайність на них. Щодо цього виділяються Північна Америка, Китай і ЄС.

У Північній Америці й Океанії виробляється понад 1 тунну зерна на людину, у Європі – у два рази менше. Така кількість надлишкова для харчових цілей (156 кг у рік, за даними ФАО), тому залишається ресурс для одержання кормів або для експорту. Набагато менше зерна з розрахунку на людину (рис, очевидно, повинен розглядатися окремо) вирощується у Східній і Південно-Східній Азії, Африці й Китаї.

Отже, дефіцит або надлишок у виробництві зернових є індикатором регіонального дефіциту або надлишку кормів. Більш точні показники (за винятком рису) вказують на надлишок зерна в Північній Америці, а також Океанії, Південній Америці, Європі й країнах колишнього СРСР. Нестача зерна має місце у Східній Азії, Африці, Близькому Сході, Південно-Східній Азії й Мексиці.

Зазначимо, що для одержання кормів також важливими є олійні культури. У регіональному розрізі дані статистики вказують, що Південна Америка має надлишок кормів на основі олійних. Достатньо таких кормів також у Північній Америці і Південній Азії (у Південній Азії – тільки в Індії), тоді як інша частина світу більше споживає олійних кормів, ніж виробляє.

Оскільки вартість кормів є найважливішим чинником виробництва м'яса, регіони з надлишком таких кормів будуть мати переваги у вирощуванні худоби. Транспортування кормів може суттєво позначитися на їхній вартості.

Очевидно, що таку перевагу (по зернових і олійних) і відповідний експортний потенціал будуть мати Північна і Південна Америка. Країни ЄС, Океанія та республіки колишнього СРСР мають тільки надлишок зерна, але не олійних, що знизить можливості цих регіонів у формуванні м'ясного експорту. Океанія спеціалізується на експорті зерна для харчового використання. Таке зерно ціниться вище, ніж фуражне, тому мало ймовірно, що в майбутньому Австралія збільшить вирощування фуражного зерна для внутрішнього використання при розведенні забійної худоби.

Як зазначають експерти, економіка Росії, України й Казахстану перебувають у перехідному стані, тому важко оцінити їхню здатність виробляти більше кормів на основі олійних для тваринництва, однак зернові ресурси цих країн виглядають оптимістично і можуть сприяти експорту м'яса.

Найбільша нестача кормів для тварин буде відчуватися в Східній Азії, де більш виражений дефіцит олійних, причому імпорт відповідних кормів повністю не вирішує проблеми. Важким буде навіть підтримка існуючого рівня виробництва м'яса в цьому регіоні, з урахуванням можливості імпорту м'яса з Північної Америки й Океанії. В Африці, на Близькому Сході, Південно-Східній Азії, Мексиці буде зберігатися значна нестача зернових і меншою мірою – олійних. Як і у випадку зі Східною Азією, можливості збільшення виробництва м'яса будуть стримуватися вартістю закупівлі й транспортування імпортованих кормів.

Однак Африка і Близький Схід мають високий пасовищний потенціал. При більш інтенсивному використанні такого потенціалу, виробництво баранини і яловичини у цьому регіоні може зрости.

Північна й Південна Америка мають потенційні можливості для нарощування експорту м'яса, з урахуванням наявності кормів. Однак кожний із цих регіонів, розташований на дуже великій площі, має досить різні зонові умови для тваринництва, і фактор транспортування кормів необхідно взяти до уваги.

Стан світового ринку м'яса, після складностей останніх років, спричинених захворюваннями тварин (пташиний грип, коров'ячий сказ, ящур та ін.), стабілізується, починаючи з 2007 р., водночас як сукупний попит на цю продукцію постійно зростає (рис. 1).

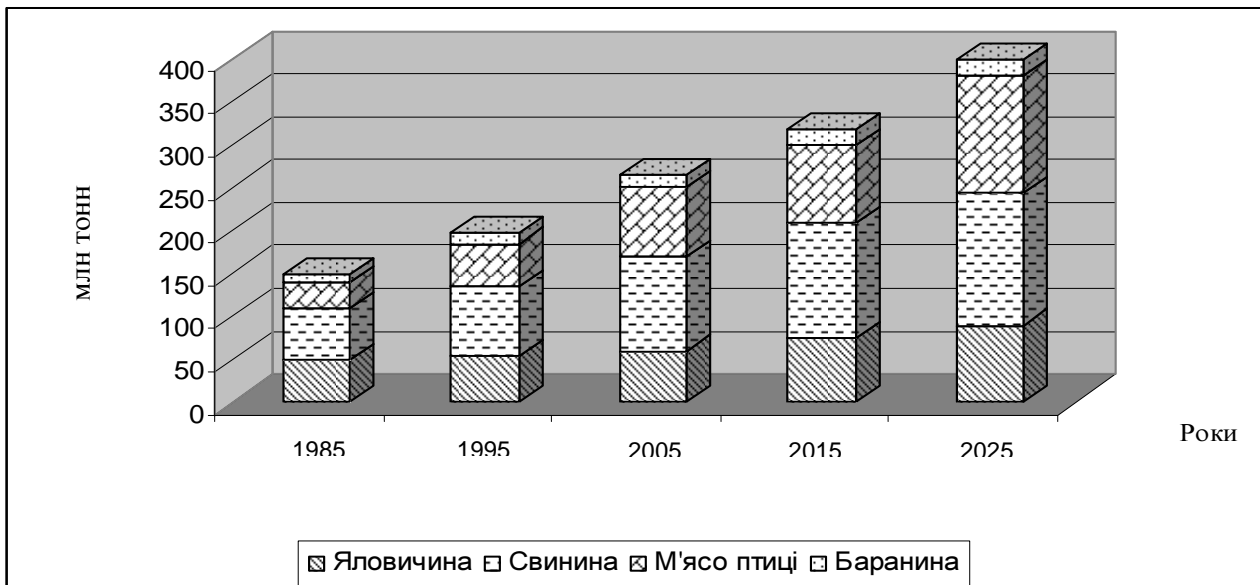

Рис. 1. Прогноз глобального попиту у розрізі основних видів м'яса

Упродовж найближчих 10 років світова торгівля продовольством буде зростати, що зумовлене розвитком національних економік і підвищенням попиту на продукти харчування. Розширення виробництва біоетанолу й біодизельного палива в окремих країнах сильно позначилося на запасах кормів для тварин, таких як кукурудза, олійні, цукрова тростина тощо. Як результат, вуглеводні корми будуть дорожчати швидше, ніж білкові. Найбільшою мірою це позначиться на роботі виробників свинини й м'яса птиці, проте, як вважають експерти, саме транскордонна торгівля птицею буде лідером зростання.

Світова торгівля продуктами тваринного походження буде залежати й від доступу до ринків окремих країн і регіонів на підставі укладених торговельних угод. На інтенсивність торгівлі впливає й епідеміологічна обстановка з таких захворювань, як коров'ячий сказ, пташиний грип і ящур. Традиційні експортери різноманітної сільськогосподарської продукції (Аргентина, Австралія, Канада, країни ЄС і Бразилія) повинні залишитися на лідируючих позиціях і в майбутньому десятилітті. Водночас відбудуться серйозні структурні зрушення й зміни відносної ринкової потужності між країнами-експортерами.

Можна стверджувати, що структура світового ринку м'яса в майбутньому суттєво ускладниться. Є принаймні кілька причин, що вказують на те, що торгівля м'ясом між країнами активізується.

Якщо протекціоністські бар'єри знизяться, збільшиться число країн, залучених у торгівлю м'ясом. Споживання м'яса збільшиться в країнах, що розвиваються. Попит на різні частини туші збільшить торговельні потоки між країнами, що беруть участь одночасно як в експорті, так і в імпорті.

Вартість робочої сили в країнах, що розвиваються, буде залишатися нижчою, ніж у розвинених, що буде сприяти експорту із цих країн. Підвищена увага до контролю над хворобами забійної худоби збільшить експортні можливості багатьох країн і регіонів.

Висновки з проведеного дослідження. Зниження протекціоністських і санітарних бар'єрів призведе, очевидно, до інтенсифікації товарних потоків, зумовлених відмінностями в ресурсних факторах виробництва між країнами. Для м'ясної торгівлі важливі і фактори попиту. Виробники із країн з високою собівартістю м'яса (бідні ресурси, витратні технології тощо) можуть, проте, бути конкурентоспроможними експортерами окремих частин туш завдяки структурі попиту. Наприклад, за відсутності санітарних бар'єрів Мексика здатна постачати охолоджені курячі грудки в США, а Китай – заморожені грудки в Північну Америку, домагаючись тим самим більш високої ціни реалізації товару, ніж на своїх внутрішніх ринках.

Незважаючи на передумови для зростання як світового ринку м'яса, так і його ускладнення, слід визнати, що деякі товарні потоки можуть ослабнути. Зменшити м'ясні товарні потоки, принаймні, тимчасово, здатні призвести до спалаху інфекцій.

Той факт, що виробництво м'яса автоматично призводить до одержання супутніх продуктів (субпродуктів, обрізків, нехарчових частин туші, відходів), уможливорює генерувати їхній експорт в інші країни. Диференціація переваг стосовно різних частин туш може привести до набагато більшого охоплення торгівлею країн, які нині не беруть участь у цьому процесі, що створить для виробників нові ринкові ніші.

Збільшення кількості країн ЄС сприяло зростанню м'ясної торгівлі між ними й зниженню поставок м'яса за межі ЄС. Подія в Аргентині (державне обмеження експорту) призвела до зниження експортних можливостей цієї країни, хоча рівень вивозу м'яса залишається високим.

Незважаючи на стабілізацію споживання м'яса в провідних країнах, його світове споживання буде зростати щорічно приблизно на 2% аж до 316 млн. т у 2015 році. У зв'язку з диверсифікованістю дієти в країнах, що розвиваються й наближенням рівня споживання там до західних зразків, близько 80% зростання буде зумовлено саме цими країнами. Частка м'яса, що споживається розвиненими країнами, у загальносвітовому споживанні постійно знижується (від 43% в 1996 р. до 38% в 2009 р. і, відповідно до прогнозу, до 35% у 2015 р.).

У світовому масштабі на м'ясо птиці і свинину припадає 75% зростання споживання, тому що ціни на ці види м'яса залишаються відносно низькими порівняно з яловичиною й бараниною, що є наслідком спеціалізації виробників, інноваційних розробок у менеджменті та технологіях вирощування і переробки.

Бібліографічний список

1. Мудрак Р. П. Розширення експортних можливостей: зовнішньоторговельні вигоди та внутрішні продовольчі ризики / Р. П. Мудрак // Економіка АПК. – 2008. – № 4. – С. 122-127.
2. Левахин В. И. Основные направления и способы повышения эффективности производства говядины и улучшения ее качества : [монография] / [Левахин В. И., Горлов И. Ф., Калашников В. В. и др.]. – Москва-Волгоград : Вестник РАСХН, 2006. – 369 с.
3. Аналіз ринку м'яса та м'ясних виробів у Росії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.marketing.net.ua/view_markets.php?num=17887
4. Нагорный В. Д. Сельское хозяйство Канады. Корни успеха / В. Д. Нагорный. – М. : Майкоп: ООО «Качество», 2004. – 324 с.
5. Рынок мяса и мясных продуктов Украины // Мясное дело. – 2010. – № 2. – С. 19-26.

6. Бойко В. І. Ринок м'яса: світові тенденції регіонального розвитку виробництва / В. І. Бойко, Л. В. Мамчур // Економіка АПК. – 2011. – № 1. – С. 145-148.
7. Могильний О. Критерії ефективності державного регулювання аграрного сектора економіки / О. Могильний // Економіка України. – 2003. – № 2. – С. 65-69.
8. OECD-FAO: Agricultural outlook 2011-2020, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://faostat.fao.org>.

Анотація

Здійснюється аналіз функціонування світового ринку м'яса в умовах глобалізації світової економіки. Розглядаються особливості функціонування національних ринків м'яса з урахуванням глобалізаційних процесів.

Ключові слова: ринок м'яса, глобалізація, транснаціональні корпорації, попит, пропозиція.

Аннотация

Проводится анализ функционирования мирового рынка мяса в условиях глобализации мировой экономики. Рассматриваются особенности функционирования национальных рынков мяса с учетом глобализаций них процессов.

Ключевые слова: рынок мяса, глобализация, транснациональные корпорации, спрос, предложение.

Annotation

The analysis of the functioning of the world meat market in a globalizing world economy. The features of the functioning of national markets meat with regard to globalization processes.

Key words: meat market, globalization, transnational corporations, demand, supply.

УДК 37.014.5:330.59

Шевчук А.В.,
докторант,
Пука Н.В.,
здобувач,

Інститут регіональних досліджень НАН України

РОЛЬ ОСВІТИ У ПОЛІПШЕННІ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Однією із найбільших проблем сучасної української родини є її економічна нестабільність, соціальна незахищеність, що викликає підвищену психологічну вразливість та зумовлює виникнення цілої низки негараздів як у середині родини (аж до її розпаду), так і в суспільстві загалом. Як наслідок, - страждання, нервові захворювання, асоціальна поведінка, стреси членів родини, безпритульність дітей, безвідповідальність, байдужість і жорстокість батьків, що виливається у девіантну поведінку населення, економічну та соціальну нестабільність на державному рівні, неспроможність відстоювати власні інтереси. Різного роду девіації у родинній поведінці негативно позначаються на якості життя самої родини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сімейна політика, як структурний елемент соціальної політики, розглядалася у працях українських дослідників Ю. Галусян, С. Глазунова, В. Захарченко, В. Кушакова, Т. Медіної, А. Ноура, Ю. Якубової, О. Яременка та ін.

Факторам стану сучасної сім'ї присвятили свої праці такі зарубіжні та вітчизняні науковці, як: Н. П. Борецька, С. І. Бандур, О. А. Бугуцький, Д. І. Валентей, В. І. Куценко, Е. М. Лібанова, В. О. Мандибур, В. М. Новіков, У. Я. Садова, Л. Т. Шевчук та ін. Проте недостатньо вивченими залишаються питання ролі освіти у підвищенні якості життя сучасної української родини.

Постановка завдання. Мета статті – обґрунтувати роль освіти у покращенні якості життя українського народу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безумовно, і девіантна поведінка, і якість життя населення обумовлена його культурою та освітнім рівнем. Отже, якість життя - це інтегрована якісна характеристика, яка відображає критерії життєдіяльності, умови життєзабезпечення та життєздатності суспільства як цілісного соціального організму [1], яка, як пріоритетна ланка формування внутрішньородинної стабільності, детермінується рівнем і якістю освіти.